

המבועת — מקע לִי נַאֲלוּ פִּהֵאָס וְנַעֲמָה, לֵאלֶּ עַנְדַּי זַיִה מַעֲשֵׂה בְּנוֹפֵי. רבי מאיר מחייב הדיוקן — פְּלוּגְמִיּוֹ מִיַּמְסַרָּא כִּי־נִמְעֵי אִם הַבַּד" (בבבא, ממתקל טועה, ובמפקדי נוקי). אַנָּה כְּסוּי כִּסְיֵיהָ — אֵלֶּ נַעֲמִי זַיִה אִלָּם מַהֵר. דְּבָרֵי הַרֵב שׁוֹמְעִין — וְהֵאֵ לֶסֶס קֵלָה יַעֲזֹר. הַרְוֹא שְׁחִתְרָה — אֵל דַּמְנָן נַפְלֵאָה זַלְלֵה פְּטוֹר — כַּמְנָן שְׁמַמְהָה סַהֲרָה וְהַפִּילֵה סַהֲרָה, לֵאלֶס סוּא. אַבְל לֹא חִתְרָה — אֵלֶּ מַעֲמֵס נַפְלֵה. תְּחִילְתוֹ בַּפְּשִׁיעָה — אֵלֶּ נַפְלֵה, לַעֲזֹב לְמִיפְלֵי וְסוּפוֹ בְּאוֹנֵס — דַּסֵּל לֹא נַפְלֵה אֵלֶּ חֲמַרְהָ. הַנִּיחָא לְמֵאֵן דִּאֲמַר כִּי — נַפְלֵטָהּ הִיא כְּסוּף "הַמְּפָקֵד" (בבבא מַעֲשֵׂה מַנְהָל), מִי לִטְנִי לְהַלְמוֹד אֵלֶּיָּה דְּרַבִּי יוֹסֵף. הִיא גַּרְסִיתִי: אֵלֶּ מִמְּנִיָּן כְּסוּלָה בְּרִית וְהַפִּילוֹ לֹא מַהֵר. הַנִּיחָה בְּחַמְהָ כִּי אֲמַר רַבְה וְהַפִּילוֹ חִתְרָה — וְנִסְתַּל בְּרִית. תְּחִילְתוֹ וְהַפִּילוֹ — שְׁהִיָּסָה בְּחַמְהָ, וְנַפְשֵׁסֵה הִיא אֵלֶּל פְּמִיָּסָה הַדְּלָה, לְדַמְרִיָּן לְקַמְהֵי: כֹּל מַחְסוּלֹת שִׁינְיָה לְמַשׁוֹת אֲנִיָּה אֲנִי לַעֲמֵר. וְסוּפוֹ בְּאוֹנֵס — עַמְרָה טַעֲדָא, טַעֲדָא = מַחְסוּלֹת.

הוספות

אבל הני אצטרין ליה — ואם תאמר: הנותן סם המות נמי חידוש הוא למיתני, כדאמרין לעיל (מו,ז), דאפילו סם המות, ולא עבדא אכלה — חייב בדיני שמים! ושמו איז כל כך חידוש. **כסוי** כסיתה — ואם תאמר: ולו יודע למקום לפה תאמר, וכן אסור אם לרעה! ויש לומר: דאפילו במתכוין לטובה שלא ימרה לשרוף ויוכל להציל בעל הבית בתוך כך, שכל מקום בדיני שמים חייב, דאיבעי ליה לאדחורוי ולאסוקי אדעתיה שלא יבא לו הפסד בכך. **מהו** דתימא הוא לא תחלתו בפשיעה וסופו באונס קא משמע לן וכו' ופשיעה היא — קשה קצת: דזהו ליה למימר: מהו דתימא כולה אונס הוא, וכיון שעל כל כך יפה שאינה יכולה לצאת אלא בחתימה — קמשמע לן דפושע הוא אצל חתימה, שהייתה בחמה.

וְהָאִיכָא — יִמְעַבְרֵית אֶת חֲבִירוֹ — פְּטוֹר מִדִּינֵי אֲדָם וְחֵיִיב בְּדִינֵי שְׁמַיִם! וְהָאִיכָא — הַנְּשַׁבְּרָה כִּדּוּ בְּרִשׁוֹת הַרְבִּיבִים וְלֹא סִילְקָה, נְפִלָה גַּמְלוֹ וְלֹא הֶעֱמִידָה — רַבִּי מֵאִיר מְחַיִּיב בְּהִיָּזְקוֹ, וְחַכְמַיִם אוֹמְרִים: פְּטוֹר בְּדִינֵי אֲדָם וְחֵיִיב בְּדִינֵי שְׁמַיִם! — אִין, מִיָּהָא אִיכָא טוֹבָא, וְהֵינֵי אֶצְטְרִיכָא לִיה, מַהוּ דְּתִימָא: בְּדִינֵי שְׁמַיִם נְמִי לֹא לִיחַיִּיב, קָא מְשַׁמַּע לָן; הַפּוֹרְצֵן גֵּרֵר בְּפִנֵי בְּהֵמַת חֲבִירוֹ — מַהוּ דְּתִימָא? פִּינָן דְּלִמְסַתְרֵיהּ קָאִי מַה עֲבִיד, בְּדִינֵי שְׁמַיִם נְמִי לֹא לִיחַיִּיב, קָא מְשַׁמַּע לָן. הַפּוֹרֵץ קָמְתוּ שֶׁל חֲבִירוֹ נְמִי — מַהוּ דְּתִימָא: לִימָא מִי הָיָה יִרְעָנָא דְּאֶתְרָא רוּחַ שְׁאִינָה מְצוּיָה, וּבְדִינֵי שְׁמַיִם נְמִי לֹא לִיחַיִּיב, קָא מְשַׁמַּע לָן. וְלִרְבִּי אֲשִׁי בְּצִמְרָה נְמִי טַמְוִין אִיתְמַר, מַהוּ דְּתִימָא: אֲנָא פְּסוּרִי פְּסִיתֵיהּ נִיְהָלֵךְ, וּבְדִינֵי שְׁמַיִם נְמִי לֹא לִיחַיִּיב, קָא מְשַׁמַּע לָן. וְהַשּׁוֹכֵר וְעַל שֶׁקָרַן נְמִי — מַהוּ דְּתִימָא: לִימָא 'דְּבָרֵי הַרֵב וְדְבָרֵי הַתְּלַמִּיד, דְּבָרֵי מִי שׁוֹמְעִין, וּבְדִינֵי שְׁמַיִם נְמִי לֹא לִיחַיִּיב, קָא מְשַׁמַּע לָן. וְהַיּוֹדֵעַ עֲדוּת לְחֲבִירוֹ וְאִינוֹ מְעִיד לוֹ נְמִי — מַהוּ דְּתִימָא: מִי יִימַר דְּכִי הָיָה אֶתְיָנָא מְסַהֲדֵינָא לִיה הָיָה מוֹדֵה? דְּלִמָּא הָיָה מְשַׁמַּע לְשַׁקְרָא, וּבְדִינֵי שְׁמַיִם נְמִי לֹא לִיחַיִּיב, קָא מְשַׁמַּע לָן.

א "נִפְרָצָה בְּלִילָה, או שֶׁפְּרָצוּהָ לְסֻטִים" כו'. אָמַר רַבְה: וְהוּא שְׁחִתְרָה. — אַבְל לֹא חֲתָרָה, מֵאִי — חֵיִיב? הֵיכִי דְמִי? אִילִימָא בְּכוֹתֵל בְּרִיא — כִּי לֹא חֲתָרָה אֲמַאי חֵיִיב? מֵאִי הָיָה לִיה לְמַעֲבַר? אֵלֶּא בְּכוֹתֵל רְעוּעַ — כִּי חֲתָרָה אֲמַאי פְּטוֹר? תְּחִילְתוֹ בַּפְּשִׁיעָה וְסוּפוֹ בְּאוֹנֵס — הוּא! הַנִּיחָא לְמֵאֵן דְּאָמַר: תְּחִילְתוֹ בַּפְּשִׁיעָה וְסוּפוֹ בְּאוֹנֵס — חֵיִיב, מֵאִי אִיכָא לְמִימַר? אֵלֶּא, מִתְנִיתִין בְּכוֹתֵל בְּרִיא, וְאִפְּלוֹ לֹא חֲתָרָה, וְכִי אִיתְמַר דְּרַבְה — אֲסִיפָא אִיתְמַר: הַנִּיחָה בְּחֵמָה, או שְׁמָקְרָה לְחַרְשׁ שׁוֹטֵה וְקִטְוֹ, וְנִצְתָה וְהַיְזִיקָה — חֵיִיב. אָמַר רַבְה: וְאִפְּלוֹ בַּפְּשִׁיעָה לִיכָא הִיאָךְ לֹא חֲתָרָה, דְּכוּלָּה בַּפְּשִׁיעָה הוּא. אֵלֶּא אֲפִילוֹ חֲתָרָה נְמִי; מַהוּ דְּתִימָא: הַוָּיָא לָהּ תְּחִילְתוֹ בַּפְּשִׁיעָה וְסוּפוֹ בְּאוֹנֵס, קָא מְשַׁמַּע לָן דְּכוּלָּה פְּשִׁיעָה הִיא, מֵאִי טַעֲמָא? דְּאָמַר לִיה: מִיַּד עֵדֶת יָדְעֵת דְּכִינָן דְּשַׁבְּקָתָהּ בְּחֵמָה, כֹּל טַעֲדָא דְּאִית לָהּ לְמִיעֲבַד עֲבָדָא וְנִפְקָא.

ב "הוציאנה לְסֻטִים — לְסֻטִים חֵיִיבִין".

נוי יאמר שאם הייתי בא ומעיד לו היה נתבע מודה? דלמא היה משמע לשקרן ונפטר, שהרי עד אחד יכול רק לחייב את זה שהוא מעיד נגדו ולשבעה, ונמצא שלא רצה לו כל הפסד בכך שלא העיד, ובדיני שמים נמי לא ליחייב (גם כן לא יחייב). על כן קא משמע לן (משמיע לון) שחייב בדיני שמים. שנינו במשנה: אם נפרצה הגדר בלילה, או שפרצה לטמים ויצאה והזיקה — פטור. אמר רבה: מה ששנינו שאם נפרצה בלילה פטור — יש להוסיף לכך תנאי: והוא שחותרה בהמה בעצמה מתחת לכותל ועל ידי חתימה הפילה את הכותל, שהו אונס גמור ולכן פטור הבעלים על נזקה. ושואלים: אבל לא חתרה, מאי (מה) רחוק — שהוא חייב? אם כן נכרי: הויכ דמי (כיצד בדין היה הדבר?) אילימא (אם תאמר) שמורכב בכותל בריא (חוק), כי (כאשר) לא חתרה אמאי (נודע) חייב? מאי הוה ליה למעבד (מה היה לו לעשות)? והרי לא היה הדבר כלל באשמתו! אלא מדובר כאן בכותל רעוע, אם כן גם כי (כאשר) חתרה בהמה מתחת לכותל והפילתו אמאי (נודע) שיהא פטור? הרי זה מקרה של תחלתו בפשיעה (ברשלנות) שהכניס את בהמתו למקום שכותלו רעוע, ורק סופו הוא באונס, שהרי לבסוף חתרה! הניחא למהן דאמר (וחן נוח לשיטת מי שאומר) שכל דבר שתחילתו בפשיעה וסופו באונס — פטור, כיון שהגורם הסופי לא היה באשמתו. אלא למהן דאמר (קשיטת מי שאומר): תחילתו בפשיעה וסופו באונס — חייב, כיון שבגם לולא האונס הייתה רשלנותו גורמת לנוק, אם כן מאי איכא למימר (מה יש לומר) כאן במשנתנו לפי שיטה זו? אלא, מתניתין (משנתנו) יש להעמידה בכותל בריא, ואפילו לא חתרה בהמה גם כן פטור. וכי איתמר דרבה — אסיפא איתמר (וכאשר נאמר דברי רבה) לא על קטע זה מן המשנה, אלא על סוף המשנה (ואמר) שנאמר שם: הניחה בחמה, או שמסרה לחרש שרטה וקטן, ויצתה והזיקה — חייב, ועל כן אמר רבה: ואפילו חתרה. ומסבירים: לא מבעיא היכא (נפרצה לומר במקום) שלא חתרה בהמה ויצאה כדרך אחרת, שחייב — וכו'לה (משכיל) בפשיעה הוא, שכיון שהניחה בחמה ומצטטרת היא שם, כדור הוא שתנסה בהמה לצאת משם בכל דרך. אלא אפילו חתרה נמי (גם כן) — גם כן חייב. וחידוש יש בכך, שכן מהו דתימא (שנתאמר): הויא ליה (הרי זה) מקרה שתחילתו בפשיעה וסופו באונס, שהרי החתימה — אונס היא, קא משמע לן דכוּלָּה (משמיע לנו ששכל) פשיעה היא, מאי טעמא (מה מנסה) הדבר — דאמר ליה (שאומר לו) הניוק לבעל הצאן: מידע ידעת (יכול אהר לדעת) שכיון דשבקתה (שנתנת אותה) בחמה, כל טעדא דאית ליה למועבד עבדא ונפקא (כל תחבולה עבדא ונפקא) ולכן אשמך היא שיצאה.

ב שנינו במשנה: הוציאנה לְסֻטִים — לְסֻטִים חֵיִיבִין.

מסורת הש"ס
 ד. קדושין כ"ב, ב"ק כ"א, ה. קדושין כ"ב, ב"ק כ"ב, ב"ק כ"ג, (שם) סוטה מ'מבילות).
 ג. קדושין כ"ב, סנהדרין כ"ט, מסורת כ"א, נדה ד"ב, תנומה חוקת י' וראה ב"ר פ"ב ב'
 ז. ב"ק כ"ב, (שם) סוטה מ'מבילות).

נדרות
כדו ברשות הרבים ולא כדו ברשות פרטית, ויש שם כדו ולא סלקה או כדו ולא נפלה גמלו. **מי** הוא ידענה דתניא רוח איתא רוח. **דכי** הוא איתא המהרש"ל ונדר: דכי הוא. **בכותל** בריא ואפילו לא יש כתיב: **בכותל** בריא ולא.

לשון
טעדא חשרות שונות נאמר לכדי מקורה של מלה זו. ומסתבר כי מקורה מלה פרסית. ויש שבורים שיש לקרוא טעדא, בדומה לפרסית הבענית carac שמשמעה: תחבולה, ערפה.

כִּי־נִמְעֵי אִם הַבַּד" (בבבא, ממתקל טועה, ובמפקדי נוקי). אַנָּה כְּסוּי כִּסְיֵיהָ — אֵלֶּ נַעֲמִי זַיִה אִלָּם מַהֵר. דְּבָרֵי הַרֵב שׁוֹמְעִין — וְהֵאֵ לֶסֶס קֵלָה יַעֲזֹר. הַרְוֹא שְׁחִתְרָה — אֵל דַּמְנָן נַפְלֵאָה זַלְלֵה פְּטוֹר — כַּמְנָן שְׁמַמְהָה סַהֲרָה וְהַפִּילֵה סַהֲרָה, לֵאלֶס סוּא. אַבְל לֹא חִתְרָה — אֵלֶּ מַעֲמֵס נַפְלֵה. תְּחִילְתוֹ בַּפְּשִׁיעָה — אֵלֶּ נַפְלֵה, לַעֲזֹב לְמִיפְלֵי וְסוּפוֹ בְּאוֹנֵס — דַּסֵּל לֹא נַפְלֵה אֵלֶּ חֲמַרְהָ. הַנִּיחָא לְמֵאֵן דִּאֲמַר כִּי — נַפְלֵטָהּ הִיא כְּסוּף "הַמְּפָקֵד" (בבבא מַעֲשֵׂה מַנְהָל), מִי לִטְנִי לְהַלְמוֹד אֵלֶּיָּה דְּרַבִּי יוֹסֵף. הִיא גַּרְסִיתִי: אֵלֶּ מִמְּנִיָּן כְּסוּלָה בְּרִית וְהַפִּילוֹ לֹא מַהֵר. הַנִּיחָה בְּחַמְהָ כִּי אֲמַר רַבְה וְהַפִּילוֹ חִתְרָה — וְנִסְתַּל בְּרִית. תְּחִילְתוֹ וְהַפִּילוֹ — שְׁהִיָּסָה בְּחַמְהָ, וְנַפְשֵׁסֵה הִיא אֵלֶּל פְּמִיָּסָה הַדְּלָה, לְדַמְרִיָּן לְקַמְהֵי: כֹּל מַחְסוּלֹת שִׁינְיָה לְמַשׁוֹת אֲנִיָּה אֲנִי לַעֲמֵר. וְסוּפוֹ בְּאוֹנֵס — עַמְרָה טַעֲדָא, טַעֲדָא = מַחְסוּלֹת.

קִיּוּזִים
אנא כסוי כסיתה וכו' ותמוה התיס': הרי כאן מדובר בדיני שמים, ולשמים גלוי אם נתכון לכבות את הקמה כדי להצילה לא גורם לה נזק! ויתרונם שאם הם היתה בוונתו לטובה, נכל מקום חייב בדיני שמים משום שהיה עליו להצילת בדיעתי שאם לא יציל ייגרם לבעל הקמה נזק גדול יותר. והראיה בהם שכוונת הדברים היא לומר שאף שתמכון לדבר, הוטענה היא שכסויי זה אינו גורמת כל נזק בשלעצמו, וזו ענינו שגורם ששיפוי מנזק (בכלל ההלכה של "מקוץ") אין זה מעשה חשוב להתחייב עליו.
בכותל רעוע כי חתרה אמאי פטור וכו' יש שהבינו כי מדובר כאן שחתרה ויצאה דרך החפירה. ולפיכך רוקש: הרי אף בכותל רעוע, ואף לדעת האומר שתחילתו בפשיעה וסופו באונס חייב, נכל מקום הרי אמרו שאין תחילתו בפשיעה מחייב אלא אם כן היה האונס באותו דבר שחתרה בו הפשיעה. ואילו כאן, הפשיעה היתה בחשאתה בהבטחה במקום שיש כותל רעוע שאינו עשוי לשמורן, אבל יצאתה היתה מחמת סיבה אחרת — בגלל החתימה! ונבאן הדיע למסקנתו כי יש לפרשו כרשי: מחמת החתימה נפל הכותל ודרך הפרצה ברוחה. שכן הסתם בכותל בריא גם אם היתה בהמה חותרת לא היה הכותל נופל והוא כן נמצא שהפשיעה והאונס שייכים לאותו ענין (תיורם). אבל הראיה סבור שהואיל והחתימה עצמה באה מחמת שרונה באותו מקום, יש קשר ישיר בין ההמשע שנישה לבין הברחה, והואיל והכותל לא היה